

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Sequitur sub hoc, eodemque numeri huius Res. 42. eadem quaestio,
videlicet an coniux, qui non intendis Religionem ingredi, teneatur intra
bimestre reddere debitum alteri petenti? Et notatur, quod si ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

per sit decisum, siue aliqua mora sit elapsa, habet eandem vim, & operatur eundem effectum, si modo respectu matricis, qua recipit, & habet virtutem attrahendi illud, parum refert, quod parum, vel paucum distet à loco utroque nam experientia teste inuenitur est, feminam virginem in balneis, matrice attrahente semen ibi casu decisum, absque apertione claustris concepsisse, & idem multo certius concipit vxor, statim ac incontinenti semen per carnalem copulam intra suum uterum recepit. Deinde illa iniuria repulso, extrahendo à vase semen receptum, vt iniuriam repelleret sibi à marito factam, qui intra bimestre oppressit illam, non tendit contra maritum iniuriantem, dato casu, quod talis iniuria esset vxori illata, (quod tamen non credo): sed contra prolem innocentem ex semine illo generandam, & idem est iniuria: nemo enim potest repellere iniuriam sibi factam, iniuria afficiendo eum, qui talis iniuriae nullo pacto causa est. Ad argumentum adductum à Sanchez respondet postea Texeda n. 128. cuius sententia ego libenter adhaereo.

Sup. hoc lege Ref. not. seq. & ex eorum doctrina inferre potes, quid pro hac diff. sentire debeas.

3. Sed hic oritur quaestio, an intra bimestre possit maritus vxorem inuitam cognoscere absque peccato mortali, dato, quod de ingredienda Religione non cogitet. Et negatiue respondet Glossa in cap. Coniuges. 2. q. 2. verb. Primum. Syluest. verb. Debitum. q. 1. causa 4. Rosellam ibid. n. 2. Armilla n. 5. & plures referens Sanchez lib. 2. disp. 24. n. 15. Poncius lib. 9. c. 9. n. 7. Sed ego contrarium puto. Dico igitur, maritum vxorem comprimentem intra praedictum tempus bimestre, non peccare mortaliter: quia à tempore initi matrimonij recte, & bene habet ius in corpus feminae vxoris suae: ergo illa vtendo vi, non peccat mortaliter. Antecedens conceditur ab omnibus, & consequens ostendo: quia nemo vtendo re propria, & iure suo peccat: etsi aliquibus sequatur iniuria.

4. Obicitur: Intra illud bimestre poterat femina illa, Deo inspirante, deliberare de meliori statu, & ad Religionem transitum facere: ergo vir vi opprimens vxorem, & auferens ab illa potestatem istam, peccat mortaliter. Respondeo, quod in textibus à Sanchez adductis non imponitur praecipuum, vt coniugatus per bimestre abstinere à copula; sed duntaxat permittitur illis, vt intra bimestre possint abstinere, vt deliberent de meliori statu, atque ita nulum praecipuum maritus transgressus est.

5. Nec obstat dicere, quod illud bimestre non solum conceditur, vt cogitas de ingressu Religionis possit interim de eo deliberare; sed etiam vt interim praepararet necessaria ad solemnitate nuptiarum; ac vt sponsus eo chariorem habeat sponsam, quod diutius eam desiderauerit. Nam respondeo negando, bimestre ob alias causas concedi in iure: etenim, cum ius expressè det rationem, cur eos duos menses concedat, sine fundamento alias rationes excogitamus. Et certè cum sponsalia soleant praecedere matrimonium, facile interim necessaria ad solemnitatem praeparari possunt, vt etiam communiter fit; & diuturnior negatio sponsae potest facile fieri ante contractas nuptias. Quare concludendum est, eum, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac sit contractus, teneri reddere alteri. Et idem hanc sententiam contra Sanch. praeter Texedam vbi supra, n. 130. tenet etiam Castr. Palaus ro. 3. disp. 3. punct. 2. §. 5. n. 7. Coninch de Sac. disp. 26. dub. 4. n. 46. & Marr. Perez de matr. disp. 20. sect. 5. n. 12. qui etià optimè notat, quod quamuis transierit bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, si vi comprimator ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi statim. Nā, quantumcūque temporis elapsum sit à matrimonio

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. quae tamen ambae sunt sub vno tantū num. Ref. 42.

contracto, modò non sit consummatum, siue iure, siue iniuria id contigerit, vtraque pars habet ius ingrediendi Religionem, modò id statim faciat. Concludendum est igitur, vt probaui, hoc bimestre solum conceditur coniugatis, qui animi habent Religionis capessendae Ducor: quia à puncto contracti matrimonij tenentur coniuges sibi inuicem reddere debitum, nisi iure pontificio ob bonum Religionis aliquo tempore haec obligatio suspendatur. At nullis aliis coniugatis inuenitur suspensa, nisi iis, qui de Religionis ingressu tractat, vt constat ex cap. Ex publico de conu. conu. gat. vbi hoc bimestre, & non alibi inuenitur concessum: ergo, &c. Non nego tamen sententiam Sanchez Poncij, & aliorum suam habere probabilissimam.

R E S O L. XLII.

An si alter coniux non cogitat intrare Religionem, sit adhuc duobus primis mensibus non reddere debitum, alteri petenti?

Et in dicto casu, quando qui ante matrimonij consummationem vult Religionem ingredi, professio postea emitti ante annum probationis exactum, & intra dictum bimestre? Ex part. 4. tract. 4. & Milic. Rel. 131.

§. 1. Negatiue respondet Coninch de Sac. disp. 26. dub. 4. conel. 1. n. 46. Hurtado mal. de matr. disp. 8. diff. 8. n. 29. & alij, quia ex vna parte ius ac ius sit contractus matrimonij, traditur dominium corporis alteri, & ex altera parte in c. 7. de conu. conu. gat. tantum conceditur tempus cogitandi & voti ingredi religionem vt ingrediatur; ergo qui non cogitat ingredi Religionem statim ac sit contractus, tenetur reddere debitum alteri petenti.

2. Verum affirmatiuum sententiam docet Praepositus in 3. part. vbi infra, Sanchez tom. 7. lib. 2. disp. 24. num. 5. & post illum Bailius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 9. num. 7. vbi sic ait: Obstruendum est eius temporis spatio posse vt coniugis, etiam non habeant animum ingrediendi Religionem, ea enim tempore non tenetur alter alteri reddere debitum, sed licite negat. Ita ille, & hanc sententiam probabilem esse fateatur Coninch vbi supra.

3. Sed hic obiter oritur difficultas, an in supra dicto casu, quando quis ante matrimonij consummationem vult Religionem ingredi, professio postea emitti ante annum probationis exactum, & intra dictum bimestre? Affirmatiue respondet Nauarrus c. 16. n. 27. ex dict. c. 7. vbi obligatur coniux intra dictum tempus ad Religionem transire, vel ad coniugium redire: petransire autem ad Religionem intelligi videtur profiteri, quia in c. 14. eod. in titulo supponitur, transitu ad Religionem dissolui matrimonium, & tamen non dissoluitur ingressu, sed professione, ergo, &c. & hanc sententiam probabilem esse, etiam vbi Concilium Tridentinum est receptum, tenet Ioannes Praepositus in 3. part. D. T. loma 9. §. de indissolubilitate matrimonij, dub. 6. n. 47. Sed ipse cum communi Doctorum sententia contrarium docet, nempe coniugem bimestri completo non teneri profiteri, sed satisfacere ingrediendo Religionem, & tempore solito profitendo; vide Sanchez, Bullium, Coninch & Hurtado locis citatis.

Sequitur sub hoc eodemque numero Ref. 42. eadem questio, videlicet, an coniux, qui non intendit Religionem ingredi, tenetur intra bimestre reddere debitum alteri petenti?

Et notatur, quod si sponsa duodennis intra bimestre transierit ad Religionem, tenetur sponsus satisfacere ei ad annum sextum decimum sponsae, donec profuerit.

ANTON
Opera
Tom. 10
E III

tur; & si intrat in Religionem S. Francisci de Paula usque ad annum decimum octavum. Ex part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 24 alias 22.

Sop. hoc in annotatione præterita.

§. 1. Affirmatiqum sententiam docet Bordonus in *Miscellaneis* decis. 244. Quia per Matrimonium ratum statim transfertur dominium corporis in alterum Coniugem; maximè posita voluntate non ingrediendi Religionem. Tùm quia privilegium per non usum perditur, Gloss. cum Doctor. in cap. Cum venissent. de Constitur. Tùm quia cessante causa cessat effectus, ex vulgatis iuribus; causa illius bimestris est, vt Coniux deliberet, an velit ingredi Religionem, sed non vult ingredi: ergo illud bimestre cessat. Tùm quia ad pendendum illud privilegium bimestris sufficit, semel deliberasse non ingredi, ne sit nimis molestus parti; sicut enim possibile est, quod animum non ingrediendi potest mutare in melius, ita etiam esse potest, quod de meliori in minus mutet, redeundo iterum ad primum propositum; idèd ne sit Coniugi alteri otiosus, & videatur abuti privilegio, prudentius est asserere, privilegium illud evanescere per primum propositum non ingrediendi Religionem.

2. Sed alij penes Sanchez cum ipso negant; quorum sententia tanquam probabiliori accedo; & tenet nouissimè Leandrus de Sacram. tom. 2. tr. 1. §. 9. disp. 5. quæst. 25. qui etiam quæst. 23. docet hoc bimestre ad deliberandum de Religionis ingressu continere omnes, & solum illos dies, quo menses qui tunc iuxta temporis occasionem, vt in calendario occurrunt, continent. Ex quo fit, non posse determinatè definiti quot dies, & non amplius debeat bimestre continere; cum ex dictis constet, posse fieri, vt alicui plures dies, alteri pauciores contingant. Nam si verbi gratia, quis Matrimonium contraxit prima die Ianuarij, habebit solummodò quinquaginta, & nouem dies ad deliberandum de Religionis ingressu, propter eos duos menses longiores. Et nota hanc resolutionem esse valde vtilem ad sciendum, quando coniuges negantes sibi debitum peccent: & quando si sponsus cogat sponsam, non possit illa amplius Religionem ingredi.

3. Et tandem hæc obiter animaduerte, quod si sponsa duodennis intra bimestre transeat ad Religionem, tenetur sponsus expectare vsque ad decimum sextum annum sponsæ, donec profiteatur; & si intraret in Religionem Sancti Francisci de Paula, vsque ad annum decimum octavum; vt bene aduertit Basiliius Pontius, de marr. lib. 9. cap. 9. n. 2. & 3. Henriquez lib. 12. c. 5. num. 8. lrr. E. notat sic fuisse decretum in Regia Cancellaria Vallisoletæ, in quam ite-

RESOL. XLIII.

An filij nati ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales an spurij? Ex part. 9. traç. 7. & Misc. 2. Ref. 70.

§. 1. Contra Sanchez, esse spurios, constanter affirmat Texeda in *Theol. mor.* tom. 2. lib. 4. tr. 3. contr. 1. num. 33. quia illa fornicatio, quamuis non sit adulterium perfectum, est tamen imperfectum: nam sponsa de futuro nõ est soluta, sed desponsata, id est, alteri fide astricta, cui reuera promisit fidelitatem seruare, à qua recedere fas non est, neque durante eo statu potest ad nuptias transire: & idèd filij ex eo nati adulterini sunt; loquendo de adulterio imperfecto: & propterea, quia attentio iure canonico, soli illi filij dicebantur naturales, qui ex vna concubina

Tom. 14

domi retenta procedebant; inter quem, & inter quam tempore conceptionis, aut natiuitatis filij nulum erat impedimentum ad contrahendum, vt decidit Innocentius III. in cap. Nisi cum pridem. §. Persona. de renunc. & affirmat Menoch. de arbit. lib. 1. cons. 4. casu 396. & Salyc. in *Praxi crimin.* cap. 14. part. 35. Anton. Gomez lib. 11. Tauri, num. 91. ergo, si inter sponsam, & riualem suum erat impedimentum ad contrahendum, filij ex eo concubitu nati, sunt illegitimi.

2. Obicit Sanchez: Tempore conceptionis poterant parentes, sponsalibus non obstantibus, matrimonium validè contrahere, quamuis non absque culpa: ergo filij nati ex sponsis de futuro per fornicationem sunt naturales. Respondetur, sufficere sponfos habere impedimentum, vt ad nuptias transire non possint, vt filij nati ex illis, per copulam fornicariam nasci dicantur, & sint adulterini; & idèd l. Si vxor. in princip. ff. ad leg. de adulter. conceditur facultas sponso, vt possit accusare de adulterio eubantem cum sponsa de futuro: ex quo constat, talem concubitum esse adulterinum, imò si sponsus de futuro reperiret Clericum cum sponsa sua de futuro, quamuis illum percutiat; liberatur ab incurfione excommunicationis, vt ibi dicitur: quia in ea fornicatione cum sponsa de futuro reperitur enormis iniuria sponso illata; & illa fornicatio potest dici alieni thori violatio.

3. Sed, his non obstantibus, ego sententia negatiuæ, quam docet Sanch. adhero, cui etiam adheret Coninch de Sacram. disp. 22. dub. 1. n. 7. Guttier. de marr. cap. 1. n. 22. & Castr. Palaus tom. 6. disp. 1. punct. 7. n. 10. Basil. Pontius lib. 11. c. 2. n. 7. Molina de iust. tr. 2. disp. 167. & alij. Quia sponsalia de futuro solum impediunt, ne licitè matrimonium celebretur; at celebratum non annullant; & consequenter filius procedit ex habitibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius.

4. Nec obstant rationes contrariæ: nam, esto, illius filius ex coitu sacrilego sit genitus, & ex parentibus impeditis ad legitimè contrahendum: quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea de causa filius inde genitus non est spurius. Cum verò lex Tauri disponit, filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos iustè absque dispensatione matrimonium esse poterat, verbum illud, iuste, intelligi debet, id est, validè. Præterea, non solum ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis, potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent petere, neque obligati reddere, vt contingere posset, cum alter illorum Professionem in Religionem emisserit ex alterius consensu, & in illo statu filium procreassent, illegitimus, & spurius reputandus esset: quia procedit ex coitu sacrilego, & à personis aliàs inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum. Sic post alios antiquiores Azorius 2. part. Instit. moral. lib. 2. cap. 6. §. 8. circa finem. Suarez tom. 5. de irregular. disp. 50. sect. 2. n. 5. Sanchez, alijs relatis, lib. 9. de marr. disp. 8. m. 5.

RESOL. XLIV.

An sponsalia inter impares valeant, vt inter faminam nobilem, & virum ignobilem? Et an, quando ex matrimonio contrahendo scandalum timetur, inter consanguineos, debeat index illud impedire? Idem est dicendum, quando est timor probabilis pessimi exitus, vt adq. capitalis inter ipsos contrahentes.

G B 3 E